

Motsägelsefull mejerimarknad i EU

- **Trots låga priser och svår lönsamhetssituation ökar produktionen i EU**
- **Mycket talar för fortsatta produktionsökningar under 2016 men den svenska invägningen kommer troligtvis att minska**
- **Svenska mjölkbönder är mer sårbara och reagerar annorlunda på krisen än mjölkbönder i andra EU-länder**

Motsägelsefull situation på EUs mjölkmarknad

Trots att priserna är låga och statistiken över mjölkföretagens lönsamhet är en dyster historia fortsätter mjölkproduktionen att öka i EU. Irland ökade exempelvis sin produktion med hela 19,5 % mellan januari 2015 och januari 2016!

EUs krissystem för mejeriprodukter är i fullt bruk. Redan i slutet av mars nåddes taket för hur mycket skummjölkspulver EU köper upp till fast pris. EU har fattat beslut om frivilliga system för produktionsbegränsning och ökade möjligheter för medlemsstaterna att ge stöd till mjölkföretag som minskar sin produktion verkar vara på väg.

Vi ser ännu ingen vändning på situationen på EU-marknaden och i denna kortanalys frågar vi oss varför det är så svårt att vända situationen och hur det ser ut för svenska mjölkföretag.

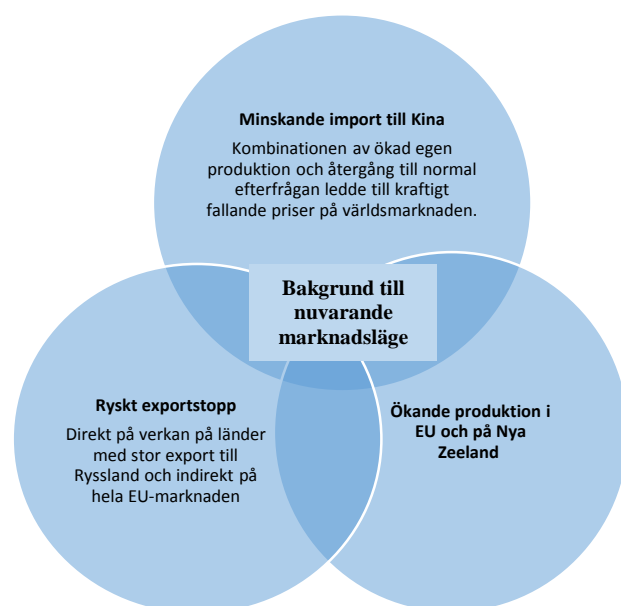
Varför fortsätter produktionen att öka?

Positionering inför och efter kvotavveckling?

Det är troligt att det i mejerisektorn liksom i sockersektorn har skett och sker en del positionering inför och efter att kvoterna avvecklas. Ökad konkurrens om marknadsandelar och det ryska importstoppet ger en stark press nedåt på priserna.

Företag som försöker producera sig ur krisen

Ett företag i svårigheter ökar ofta produktionen i samråd med finansiärer och rådgivare. Vanliga, och helt rationella, sätt att försöka arbeta sig igenom en kris är att stoppa in fler kor i anläggningen, eller att börja använda en äldre byggnad för att få lite mera mjölk att

täcka de fasta kostnaderna med. Detta kan vara en del i den ökade produktionen i EU.

Gott om billigt vallfoder 2015

2015 gav det milda vädret i stora delar av EU goda vallskördar och en lång betessäsong. Länder där mjölkföretagen har som strategi att producera mycket mjölk under betessäsongen kunde därför öka mjölkproduktionen på betet. Höga vallskördar och låga energipriser har också gjort att man haft ett förhållandevis billigt grovfoder och därför kunnat fortsätta producera när man under ett normalt vallår hade valt en minskad mjölkavkastning eller kanske att slå ut djur.

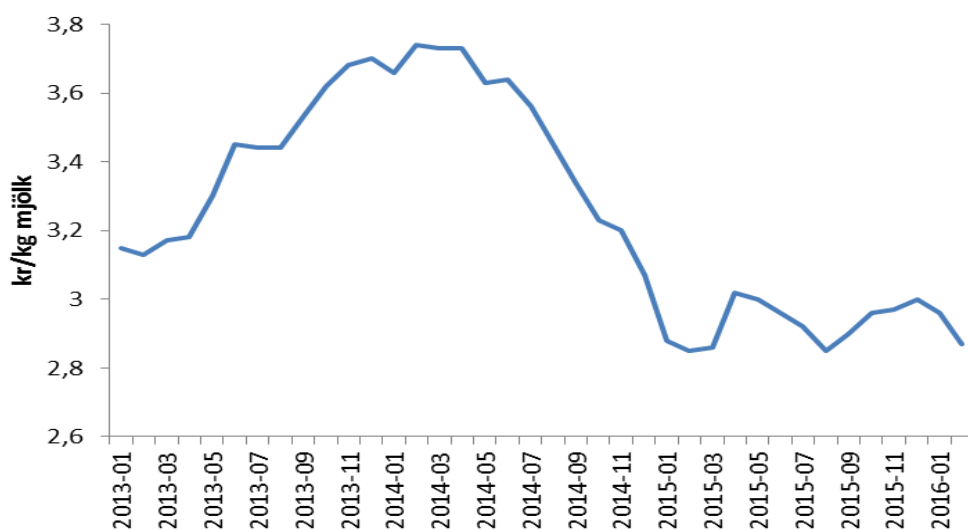
Nuläget på marknaden för mejeriprodukter

Trots låga priser och en besvärlig lönsamhetssituation för många mjölkföretagare runtom i EU så var mjölkinvägningen i flera EU-länder högre under januari 2016 jämfört med januari 2015. De länder där produktionen ökat mest är Irland med 19,5%, Belgien med 17,2 % och Nederländerna med 15,5 %. Tyskland, Danmark, Polen, Rumänien, Österrike och Spanien har ökat med mellan 5 och 10 %. Endast fem länder har minskat sin mjölkproduktion och av dessa har bara tre minskat produktionen med mer än 0,6 % – Sverige (-2,6 %), Bulgarien (-6,3 %) och Kroatien (- 2 %).

Helåret 2015 ökade EUs mjölkproduktion med 2,5 % och under januari 2016 (jämfört med januari 2015) med 5,6 %.

Svensk marknadsutveckling

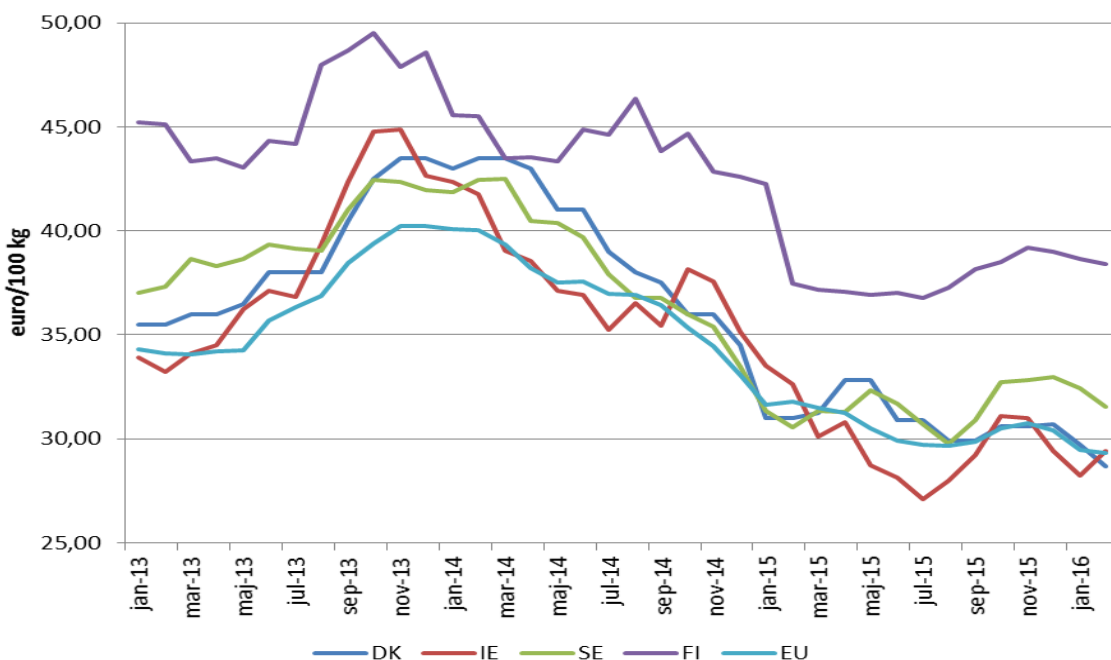
De svenska avräkningspriserna sjönk från 3,66 kr/kilo till 2,87 kr/kilo mellan januari 2014 och februari 2016. Det motsvarar en minskning med 22 %. I Sverige har mjölkinvägningen varit i stort sett oförändrad under de senaste åren. Det finns inte heller något i slaktstatistiken, uppgifter till och med 2015, som tyder på att utslaktningen av mjölkkor har ökat. Insemineringarna har under kokontrollåret 2015 (till och med augusti 2015) legat drygt två procent lägre jämfört med året innan vilket tyder på att mjölkinvägningen inte kommer att öka i någon större utsträckning i Sverige under den närmaste tiden.

Figur 1 Genomsnittligt avräkningspris i Sverige kronor/kilo mjölk 4,2 % fett, 3,8 % protein

Källa: LRF Mjölk

De genomsnittliga priserna i EU, Danmark, Irland och Sverige har utvecklats på samma sätt sedan januari 2013. Prisutvecklingen i Finland ser annorlunda ut, de hade en period av stigande priser mellan maj och augusti 2014.

Figur 2 Avräkningspriser i några EU-länder januari 2013 till januari 2016 euro per 100 kg mjölk, faktisk fett och proteinhalt

Källa: European Milk Market Observatory

EUs marknadsstödjande åtgärder är i fullt bruk

För att stödja sektorn under en period med mycket låga priser har systemen för privat lagring och intervention av smör och skummjörkspulver varit öppna sedan hösten 2014.

Kommissionen har också infört två omgångar av privat lagring av ost.

Intresset för stödsystemen har varit stort. När det gäller privat lagring ost lagrades 52 000 ton in under hösten 2014. Kommissionen öppnade en andra lagringsomgång i oktober 2015 och hittills har ansökningar om stöd för 60 000 ton ost inkommit.

För privat lagring av skummjörkspulver har ansökningar inkommit om stöd för 78 400 ton sedan hösten 2014. I slutet av februari fanns det 37 000 ton skummjörkspulver i privat lagring.

Privat lagring av smör har utnyttjats i större utsträckning. Från hösten 2014 till slutet av april 2016 har det kommit in ansökningar om stöd för 211 300 ton. I slutet av februari fanns det 68 500 ton smör i privata lager.

De första kvantiteterna skummjörkspulver lagrades in under 2015. Under hela året köptes 40 300 ton. Intresset för intervention av skummjörkspulver har varit mycket stort under 2016. Redan i slutet av mars hade ansökningarna om att sälja till intervention nått 109 000 ton. Det är taket för vad EU kan köpa upp till fast pris. När taket nåddes stoppade kommissionen inköpen och fattade sedan beslut om att starta uppköp via anbudssystem. Kommissionen har presenterat ett förslag om att fördubbla kvantiteterna som kan köpas upp till fast pris under 2016. Det innebär en ökning till 118 000 ton skummjörkspulver och 100 000 ton smör.

Det har inte funnits något intresse för att sälja smör till intervention.

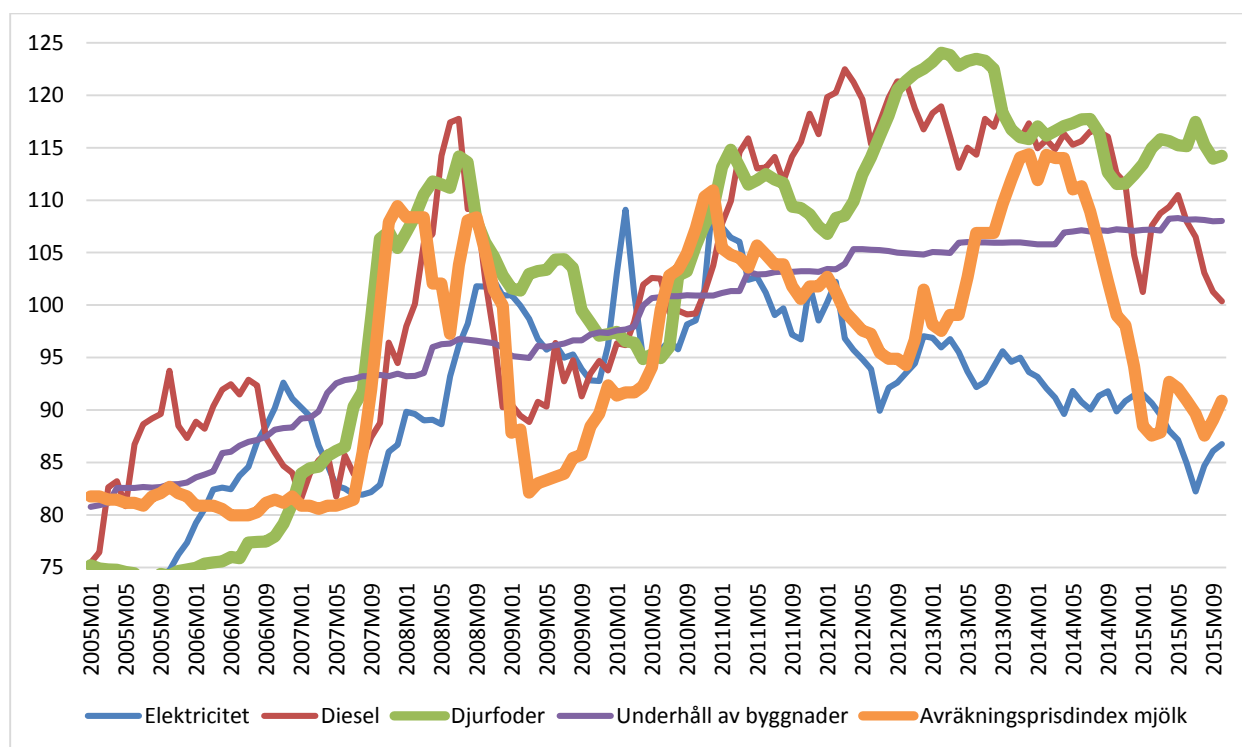
En ogynnsam kombination av förändringar i mjölkpriser och produktionsmedel

Under de senaste tio åren har avräkningspriserna på mjölk och foderpriserna under tre perioder utvecklats på ett sätt som gjort att lönsamheten i mjölkproduktionen påverkats negativt. Figur 3 visar utvecklingen av index för mjölkpris och några produktionsmedel som påverkar mjölkföretaget (observera att vi visar index 75 och uppåt på Y-axeln). Under 2009 sjönk mjölkpriserna kraftigt medan foderpriserna hade en långsammare tillbakagång efter den prisuppgång på foder som orsakades av den låga globala produktionen av spannmål och proteingrödor 2007 och 2008.

En kort återhämtning för mjölkföretagen följdes på nytt av att avräkningspriset hade en sämre utveckling än foderpriserna under perioden 2011-2013. Under 2014 och 15 har foderpriset legat mer stabilt än avräkningspriset som haft en kraftig nedgång. Sannolikt har den senaste perioden varit den tuffaste och eftersom återhämtningsperioderna varit korta så har företagen inte varit särskilt väl rustade för ännu en krisperiod. Figur 3 visar också att priset på

insatsvarorna diesel och elektricitet minskat under 2015 men inte i samma utsträckning som avräkningspriserna. Foder och byggnadsunderhåll som är förhållandevis stora poster har ökat eller legat stilla under perioden.

Figur 3 Avräkningsprisindex för mjölk och produktionsmedelsprisindex för djurfoder, el, diesel och underhåll av byggnader. Basår 2010

Källa: Jordbruksverket, produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex. Egen bearbetning.

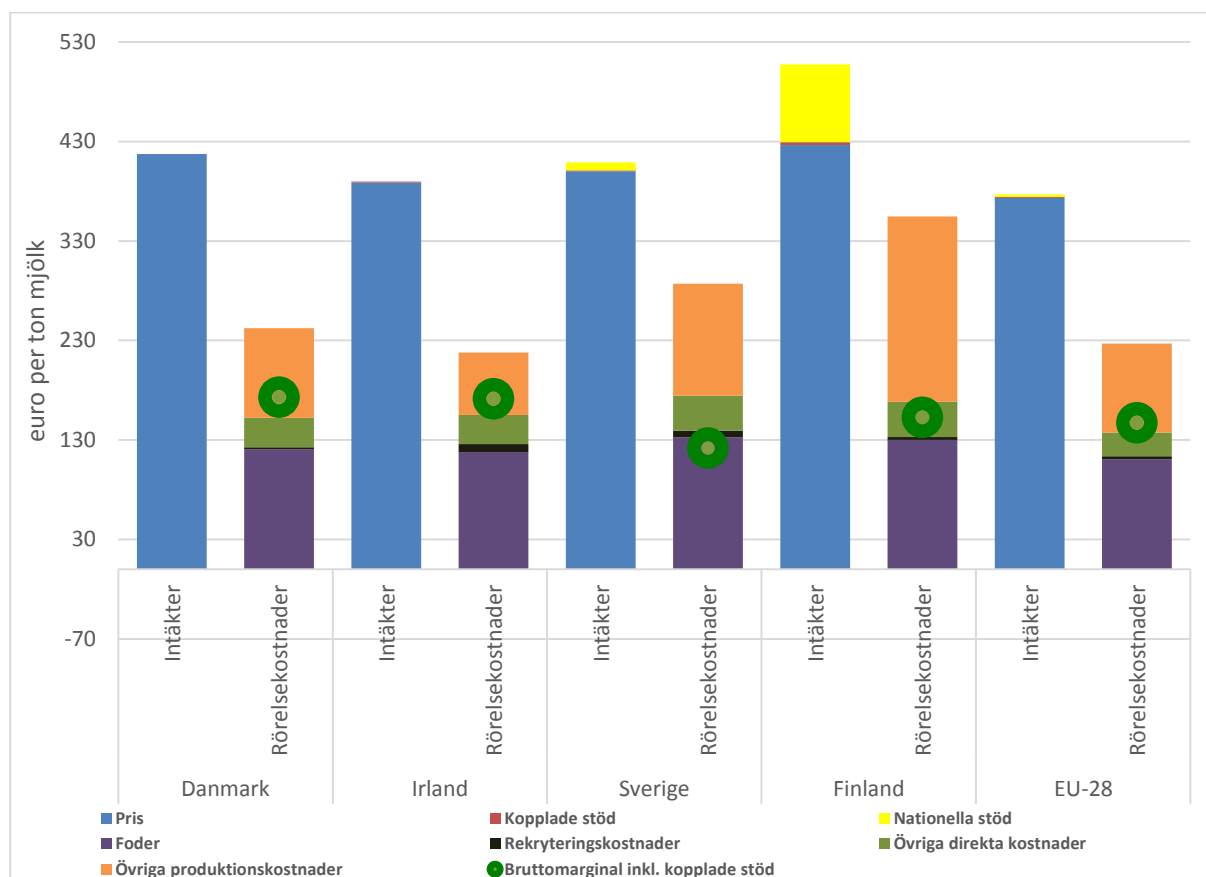
Hur står sig svenska mjölkföretag jämfört företag med i andra länder?

Svenska mjölkföretag har hög mjölkavkastning per ko och stora besättningar jämfört med många andra europeiska länder. Internationella lönsamhetsjämförelser som till exempel FADN (Farm Accountancy Data Network) i figur 4 visar att de svenska mjölkföretagen har intäkter som är något högre än genomsnittet för EU och jämförbara med intäkterna på Irland. Kostnadssidan i samma figur visar att de svenska mjölkföretagen har högre kostnader och att detta innebär en bruttomarginal inklusive kopplade stöd som är lägre än för genomsnittet i EU.

De högre kostnaderna i Sverige bekräftas även av benchmarking från IFCN (International Farm Comparison Network) och EDF (European Dairy Farmers).

Mindre marginaler hos svenska mjölkföretag gör att de har en mindre förmåga att bygga upp buffertar för tuffa perioder vilket gör de är mer sårbara än kollegor i länder med bättre marginaler.

Figur 4. Resultatposter och bruttomarginal i specialiserade mjölkföretag 2014.

Källa. EU-kommissionens "annual dairy farms report" grundad på preliminära data från FADN (Farm Accountancy Data Network)

Slutsatser - Hur ser det ut framöver?

Fortsatta produktionsökningar inom EU 2016...

Den senaste djurräkningen från Eurostat visar att antalet mjölkkor i EU fortfarande ökar. Mjölmängden kommer alltså troligtvis att fortsätta öka under första halvan av 2016. Framförallt ser vi potential till ökning i betesintensiva länder med mer vårkoncentrerad kalvning som Irland där företagen troligtvis fick hålla igen något på ökad inkalvning våren 2015 för att inte drabbas av straffavgifter för produktion över kvoten.

Vi ser en skillnad i utvecklingen mellan EUs nya medlemsländer (EU-N13) och de gamla (EU 15) där de gamla ökar eller bibehåller antalet kor medan de nyare minskar koantalet. En anledning till detta är att många av de nya medlemsländerna har en snabbare strukturomvandling och med det följer ett ökat fokus på avkastning. Länder som Polen och

Litauen har en stor potential på avkastningssidan. EU-kommissionen tror på en stabilisering av produktionen i dessa länder men det återstår att se hur snabbt avkastningen kan öka.

I EUs gamla medlemsländer ökar företagen mjölkproduktionen genom att utöka antalet djur istället då den redan höga årsproduktionen per ko gör att det är svårare att få ytterligare avkastningsökningar. Frankrike avviker från detta mönster. I Frankrike har koantalet minskat, men där har också mejerierna verkat för att minska produktionen.

.....men den svenska mjölkinvägningen minskar

Sverige är ett mer förvånande avsteg från mönstret då vi har högre avkastning per ko och lika stora besättningar som många av de äldre medlemsstaterna men här minskar koantalet. Både insemineringssiffrorna i konkontrollen och invägningsstatistiken i januari pekar på att den svenska invägningen efter att ha varit relativt stabil kommer att minska under 2016.

Varför hänger inte Sverige med?

Som vi nämnt ovan så är svenska mjölkföretag något mer sårbara på grund av vårt höga kostnadsläge. Hög mekaniseringsgrad, dyr arbetskraft och stor andel robotar gör också att strategin att öka antalet kor för att producera sig ur en lönsamhetssituation inte är möjlig för alla svenska mjölkföretag. Den stora investeringen som krävs för robot gör att man ofta redan är tvungen att maximera djurantalet. Antalet djur är också ofta optimerade utifrån arbetskraft och investeringar.

Marknaden lovar inga större prisökningar

USDA (U.S. Departement of Agriculture) förutspår att mjölkproduktionen i världen ökar med ungefär 3,5 miljoner ton under 2016. Detta trots en väntat minskning i den Nya Zeeländska produktionen. Enligt OECD och FAOs ”Agricultural Outlook 2015-2024” så ökar konsumtionen endast med 2 % per år. För att priserna ska stiga måste den globala produktionen minska.

Smörgul ljusglimt

Några ljusglimtar finns trots allt för EUs mejerimarknad enligt EU-kommissionens Short Term Outlook i form av ett fortsatt smörunderskott i USA och fortsatta ökning av export av ost från EU.

En kortare variant av nyhetsbrevet hittar du i vår blogg:

<https://matenochmarknaden.wordpress.com/>

Kontaktpersoner:	Eva Jirskog	036-15 51 11
	Marie Törnquist	036-15 64 08
